

Předkládaná práce se věnuje aktuálnímu tématu, které je v české literární reflexi zatím spíše okrajové, ale například v anglofonní jde o etablovaný směr s historií dlouhou několik desetiletí. Tento stav věcí určuje možnosti i nezbytné kroky podobné práce. Jejím východiskem je sice diskuze, která v nedávné době proběhla mezi několika autory a příznivci poezie, zároveň ale práce stála před úkolem vytyčit určitý rámec nebo rámce, které v těchto debatách spíše chyběly nebo zůstaly neucelené.

Charlotte Panušková v úvodu podává základní pohled na západní ekokritiku, její historii a důležité pojmy. To je důležité proto, že česká „ekokritika“, pokud o takovém proudu lze perspektivně hovořit, by měla projít podobnou cestou, anebo se vůči němu vymezit. Jedním z podstatných bodů je v tomto směru zpětné čtení české literatury a hledání textů a autorů, u nichž můžeme ekologickou tematiku najít nebo se k ní vztahovat, a to i negativně. Leccos patrně bude podobně jako v západních literaturách, leckde se možná ukáže něco specifického. Toto hledání předchůdců, které autorka celkem logicky začíná v romantismu (bylo by možné jít i hlouběji do minulosti, ale romantismus s nástupem moderní subjektivity v literatuře se jeví jako vhodný začátek), kde lze styčné body evropskou literaturou hledat zřejmě velmi dobře. Rámcově tu jde o pojetí přírody a typický idylismus spojený s romantikou, do něž ovšem pronikají i jiné prvky. U řady textů a autorů, které Charlotte Panušková uvádí v historické části lze asi zpětně najít leccos z toho, co se nějak objevuje u současných autorů.

Jádro práce tvoří její čtvrtá část, věnovaná zmíněné diskuzi a řadě sbírek současné environmentální poezie, především české, ale také s případnou zmínkou slovenské básničky Márie Ferenčuhové.

Autorka tu celkem dobře analyzuje zmíněnou diskuzi kolem ekopoezie, vyjasňuje pojmové nesrovnalosti (přírodní vs environmentální poezie) a poukazuje na důležitou diferenci angažovanost/reflexe. Na rozdíl od historické části tady posupuje tematicky, což je zcela na místě, dává to možnost poukázat na důležitá společná témata. Zřejmě ústřední moment této druhé části je polarita lokálního a globálního, které podstatně formuje ekokritiku i environmentální poezii v současné době a zřejmě i zakládá základní rámec našeho nejistého vnímání současné situace.

Evidence či odmítání environmentální krize na základě lokální zkušenosti jsou při daném stavu věcí nedostatečné, globální faktory se ale vymykají historicky zformovanému způsobu přijímání informací a zaujímání postoje. Což otevírá situaci větší či menší nejistoty a pochopitelně ostřejších názorových střetů. Poezie tu může mít zřejmě dvojí roli, jak práce naznačuje, tedy jednak přímé výzvy, jednak jemnějšího a nepřímého působení, které přesvědčuje spíše mimochodem. V práci se setkáme s oběma typy básní. Lze samozřejmě mít pochybnosti o tom, zda právě poezie v této oblasti může mít vůbec nějaký dopad. I to, řekl bych, patří k celkovosti situace, která není nepřehledná (leckdy ano), ale spíše neuchopitelná, svým rozměrem člověka přesahuje. Autorka v práci dává najevo své názory, zároveň je ale drží v rámci adekvátní argumentace, odpovídající typu textu. Sympaticky angažovaná je v tom, že se do podobné práce pustila, i to je dokladem nějakého působení poezie.

Práci lze vytknout některé nedostatky – občas stylové vybočení, u historických pasáží by bylo možné být důkladnější, jde ale v rámci celku o věci spíše méně důležité. Hodnocení navrhuji výborně.

doc. Josef Hrdlička

V Praze 28. 8. 2021